

the possible individual tasks, are examined which promote efficiency of independent research activity of students.

Key words: *independent work of students, individual tasks, higher mathematics.*

УДК 378.14

Ю.П. Самойленко
м. Житомир, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПІДРУЧНИКІВ, ЕНЦИКЛОПЕДІЙ І СЛОВНИКІВ ЯК ЯКІСНО НОВИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ-ФІЛОЛОГА

Питання впровадження комп'ютерних програм у процес навчання філологічним дисциплінам досліджували Е. Азімов, Н. Ротмістров, С. Андрєєв, Е. Дмитрієва, Т. Карамішева, О. Крюкова, Е. Носенко, Е. Полат, М. Рібаков, С. Седих, П. Сердюков, Г. Фролова та ін. Так, наприклад, Н. Ротмістров вважає, що нові комп'ютерні програми дозволяють підійти до перетворення комп'ютера у могутній засіб освіти, в якому змодельовані всі аспекти процесу навчання — від методичного до презентаційного [4, с. 89]. При цьому слід пам'ятати, що використання нових інформаційних технологій (ІТ) навчання не заперечує традиційних технологій, але саме проблема інформаційної адаптації людини у новому інформаційному середовищі змушує переглянути зміст традиційних технологій з нахилом до вибору ефективніших методів і засобів надання освітніх послуг. Без сумніву, саме нові ІТ стають головним засобом доступу до різних джерел інформації та формування мотивації майбутніх учителів-філологів до самовдосконалення.

Одним із різновидів комп'ютерних програм є електронні підручники, словники й енциклопедії, які можуть бути представлені як у режимі on-line так і в режимі off-line (на дисках та інших електронних носіях) та використанні у підготовці майбутніх учителів філологічних спеціальностей у вищому навчальному закладі (ВНЗ).

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю впровадження електронних підручників, енциклопедій і словників у процес підготовки студентів-філологів у вищих навчальних закладах і відсутністю необхідної системи вправ з опорою на відповідні електронні джерела для навчання філологічним дисциплінам. Аналіз новітньої методичної літератури доводить той факт, що в теорії вже є певні розробки комп'ютерних електронних словників, енциклопедій і підручників з вивчення мов (іноземної, державної) і літератури (зарубіжної, української) та, на жаль, вони не використовуються на практиці. Саме тому, впровадження докорінно нових підходів до навчання філологічних дисциплін з використанням невичерпних можливостей ІТ ресурсів, на нашу думку, допоможе змінити цю ситуацію та надасть можливість молодим спеціалістам-філологам застосувати здобуті знання в подальшій професійній викладацькій діяльності.

Об'єкт дослідження — професійна підготовка майбутнього вчителя-філолога у вищому мовному навчальному закладі.

Предмет дослідження — процес професійної підготовки майбутнього вчителя-філолога з використанням електронних підручників, енциклопедій і словників у вищому мовному закладі освіти.

Мета дослідження — розкрити сутність електронних підручників, енциклопедій і словників у процесі підготовки майбутнього вчителя-філолога у вищому мовному навчальному закладі.

Завдання дослідження — вивчити особливості процесу професійної підготовки майбутнього вчителя-філолога засобами електронних підручників, енциклопедій і словників.

Зупинимося детальніше на електронних версіях енциклопедій, словників і підручників.

Робота з комп'ютерними словниками й енциклопедіями (в режимі off-line) має свої особливості та переваги при вивченні мов (іноземної, української), зокрема при роботі над лексичним матеріалом. Електронний словник сполучає в собі функції пошуку інформації, що цікавить, демонстрації мовних закономірностей і дає можливість засвоїти освітній матеріал за допомогою спеціальної системи вправ. Усі сучасні електронні словники використовують звукові засоби мультимедійних персональних комп'ютерів для відтворення вимови. *On-line електронні словники* також значною мірою впливають на процес опанування лексичного матеріалу (як іншомовного так і україномовного). On-line словники можна знайти на сайті :[http://www.chat.ru/~english language/diction.htm](http://www.chat.ru/~english_language/diction.htm). Великою популярністю користуються такі словники як: Мультилекс (електронний англо-російський і російсько-англійський словник, містить більше 2 500 000 слів у російській і англійській частинах), Промпт (здійснює переклад речень з російської на англійську і з англійської на російську), Webster Dictionary (охарактеризований наразі як один з найкращих словників), Onelook Dictionary (електронна система машинного пошуку одночасно в 112 словниках різної тематики і спрямованості), Словник Мюллера (нова редакція англо-російського словника, містить близько 160 000 слів), Bridge to English - Оксфордський словник (обсяг словника - 70.000 словарних статей; 120.000 слів і фраз; 190.000 перекладів і тлумачень), Alternative English Dictionary (словник англійського сленгу, що постійно оновлюється), New Dictionary Slang (словник сучасного англійського сленгу), New Words in English (словник неологізмів англійської мови), United Kingdom English for American Notice (словник відмінностей між британським і американським варіантами англійської мови).

Для перекладу за допомогою будь-якого з перерахованих словників необхідно лише ввести слово (фразу, речення і т.п.), яке потрібно перекласти, в діалогове вікно та виконувати подальші інструкції цього електронного словника. Використовування електронних on-line словників є особливо зручним при необхідності перекладу не однієї лексичної одиниці, а відразу деякої їх кількості, наприклад при роботі з «ключовими словами» тексту, діалогу і т.д., наприклад при виконанні вправ з навчання читанню на передтекстовому етапі. І нарешті, можливість використання практично будь-якого словника через Інтернет економить час і сили, сприяє творчій роботі студентів-філологів.

Отже, електронні словники відкривають широкі можливості для майбутніх учителів філологічних спеціальностей: виконання письмових завдань, таких як пошук інформації про значення слова, стильових характеристик, частотності вживання, сполучуваності, етимології, синонімів, слів однієї тематичної групи та інше. Словники, в яких озвучені тексти словарної статті, можуть використовуватися як додатковий матеріал з аудіювання. Робота над лексичним і граматичним матеріалом може здійснюватися шляхом виконання спеціально розроблених вправ, що, як правило, також наявні в електронних словниках.

Позитивним є той факт, що до віртуальних словників постійно вносяться доповнення, виправлення, реальні сучасні приклади, які не можливо знайти в опублікованих виданнях. Окрім того, електронні версії зазвичай мають контактні адреси, багато сайтів є інтерактивними, та сама можливість задати питання вченому, що склав словник і отримати на нього відповідь сприяє підвищенню мотивації майбутнього вчителя-філолога до навчання.

Комп'ютерні енциклопедії є багатим джерелом країнознавчої інформації і включають, разом з докладною статтею, ілюстрації, фотографії, звукові та відео фрагменти, географічні карти, хронологічні таблиці [3, с. 38].

Електронні енциклопедії — це багаторівневі, інтерактивні мультимедіа-додатки, які поєднують освітній та ігровий аспекти, що видають за одним натисканням кнопки всю інформацію з теми, що вас цікавить [6, с. 111]. Вони можуть містити відеокліпи замість традиційних фотографій, звичайний текст може поєднуватися з голосовим супроводом. Знайомство з новою інформацією кожний раз відрізняється від попереднього. Величезні бази даних легкодоступні, процес роботи з ними не втомлює. Світ ділових тренажерів-ігор дозволяє перевірити знання нестандартним способом і поглянути на деякі речі з іншого боку. За своєю

тематикою електронні енциклопедії можуть бути загальноосвітніми, тобто містити інформацію з різних галузей знань і напрямків людської діяльності або тематичними, наприклад, енциклопедія Американської літератури, системи освіти Великобританії чи мистецька енциклопедія.

Викладачі-філологи можуть використовувати матеріал електронних енциклопедій для створення завдань з різних видів діяльності. Для навчання читання можна запропонувати вправи з формування лексичних і граматичних навичок читання та розвитку вмінь читання; підбирати з кількох малюнків ті, які ілюструють провідну думку тексту; скласти план тексту; давати відповіді на запитання вчителя щодо основного змісту тексту та його деталей; виконувати письмовий переклад тексту та порівнювати його з ключем; виконувати тести [1].

Беручи до уваги перераховані можливості електронних енциклопедій, ми можемо зробити висновки про доцільність їх використання майбутніми вчителями-філологами для забезпечення більшої ефективності навчального процесу та збагачення навчального матеріалу. Вони можуть бути застосовані як додатковий матеріал під час підготовки та організації занять для створення різних видів вправ з формування умінь використання інформаційних технологій як у процесі навчання так і в майбутній професійній діяльності. Електронні енциклопедії сприяють розвитку пізнавальної та дослідницької діяльності майбутніх учителів-філологів, а також забезпечують підтримку інтересу до вивчення філологічних дисциплін (мов, літератури) завдяки оригінальним способам подачі тексту на екран, їх художньому оформленню. Робота з електронними енциклопедіями значно економить час, витрачений на пошук і обробку інформації, вони компактні та зручні у користуванні.

На сучасному етапі досить ефективним є використання *електронного підручника*, що є автоматизованою навчальною системою, яка містить дидактичні, методичні, інформаційно-довідкові матеріали з мов (іноземної, державної) і літератури (зарубіжної, української), а також програмне забезпечення, що дозволяє комплексно використовувати їх для самостійного контролю знань [2, с. 11].

Розробка та широке застосування електронних підручників допомагає технологічно забезпечити процес індивідуалізації навчання. Він дозволяє системно подати навчально-методичний матеріал, зробити його більш доступним для вивчення. Електронний підручник акумулює в собі основні навчально-методичні матеріали, необхідні викладачам для підготовки та проведення всіх видів і форм занять відповідно до нормативних вимог. Окрім того, він надає широкі можливості для самостійного вивчення навчальних тем, підготовки до уроків та одержання додаткової інформації з конкретної навчальної теми. Електронний підручник допомагає студентам-філологам здійснювати самоконтроль засвоєння матеріалу з філологічних дисциплін (мов, літератури), а викладачам — об'єктивно здійснювати поточний і підсумковий контроль успішності студентів-філологів [5].

Отже, електронний підручник, виконаний у форматі HTML, володіє значними перевагами в порівнянні з паперовим аналогом, так як він дозволяє:

- 1) використовувати форматований текст, гіпертекст, анімацію, кольорову графіку, звуковий супровід тощо;
- 2) постійно оновлювати;
- 3) небагато витрачати на публікацію та розмноження;
- 4) розміщувати в ньому інтерактивні веб-елементи, наприклад, тести, моделі або робочий зошит;
- 5) копіювати та переносити частини для цитування;
- 6) нелінійно проходити матеріал завдяки безлічі гіперпосилань;
- 7) мати гіперзв'язок з додатковою літературою в електронних бібліотеках або на освітніх сайтах;
- 8) використовувати систему пошуку інформації [7].

Електронний підручник має стати для студентів і вчителів таким же легкодоступним і простим у використанні джерелом інформації, як і звичайна книга.

Отже, розглянувши дидактичні та методичні можливості електронних словників, енциклопедій і підручників у процесі підготовки майбутнього вчителя-філолога, ми дійшли наступних методично-релевантних висновків, що оскільки використання електронної версії матеріалів є доцільним і необхідним, а також мають суттєві переваги над традиційними аналогами, то нашим наступним завданням буде сформувати готовність майбутнього вчителя-філолога до застосування електронних версій словників, енциклопедій і підручників як у режимі on-line так і off-line у своїй майбутній професійній діяльності, в чому ми вбачаємо **перспективу** нашого подальшого дослідження.

Література:

1. Бужиков Р.П. Використання електронних енциклопедій на заняттях з іноземної мови. [Электронный ресурс] / Р. П. Бужиков. — Режим доступа : http://conferens.sumdu.edu.ua/dl2004/ua/date/seminar/2004_10/doc/Section4.doc
2. Бухаркина М. Ю. Мультимедийный учебник: что это? // Иностр. языки в школе. — 2001. — № 4. — 10 — 12с.
3. Грецька О.О. Використання електронних енциклопедій у навчанні іноземних мов // Іноземні мови. — 2002. — № 2. — 38-40с.
4. Ротмистров Н.Д. Мультимедиа в образовании // Информатика и образование. — 1994. — №4. — 89-96с.
5. Стрельникова Л. Г., Касьяненко А. Л. Концептуальні питання імплементації сучасних методів навчання іноземних мов. [Электронный ресурс] / Л. Г. Стрельникова, А. Л. Касьяненко. — Режим доступа : <http://www.gpntb.ru/win/inter-events/crimea2001/tom/tom3/Doc13>
6. Dudeney G., Hockly N. How to teach English with technology/Series editor:Jeremy Harmer/- Pearson Education Limited, 2007.-192с.
7. [Электронный ресурс] — Режим доступа : <http://mech.math.msu.su/conference/nikolsky-100/Articles/Lukankin.htm>

Стаття присвячена аналізу проблеми впровадження електронних підручників, енциклопедій і словників у процес професійної підготовки майбутнього вчителя-філолога у ВНЗ. Розглянуто основні характеристики електронних підручників, енциклопедій і словників і їх роль у професійній підготовці майбутнього вчителя-філолога.

Ключові слова: електронний підручник, електронний словник, електронна енциклопедія, професійна підготовка, вчитель-філолог.

Статья посвящена анализу состояния проблемы использования электронных учебников, энциклопедий и словарей в процессе профессиональной подготовки будущего учителя-филолога. В статье рассмотрены основные характеристики электронных учебников, энциклопедий и словарей и их роль для профессиональной подготовки будущего учителя-филолога.

Ключевые слова: электронный учебник, электронная энциклопедия, электронный словарь, профессиональная подготовка, учитель-филолог.

The article provides the analysis of the current usage of computer textbooks, encyclopedias and dictionaries in teacher of philology training. Principal characteristics of computer textbooks, encyclopedias and dictionaries and their role in professional training of prospective teacher of philology are considered.

Key words: computer textbook, computer encyclopedia, computer dictionary, professional training, teacher of philology.